

TVÄTTSTÄLLET

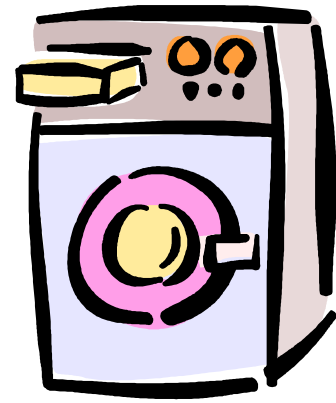
(Utan urkundsförfalskning)

Agda och Johannes har råkat i stort beråd. Agda ska om några dagar fylla femtio år, och den dagen måste firas på ett bra och förståndigt sätt. Hon och Johannes står inför ett viktigt val. Antingen ska dom ställa till med ett sjudundrande kalas för släkten och halva byn, eller så ska dom begå dagen med sin närmaste familj, och istället använda kalaspengarna till något som gagnar enbart dem själva.

Allvarligt talat blev det inte svårt för någon av dem att besluta sig för det senare alternativet, för Agda ville egentligen inte ha obehöriga springande hos sig. Hon visste att de flesta av dem kom av ren nyfikenhet och för att få smaka på hennes kakor och bakverk, hon som ansågs vara specialist på rullrån.

Efter en del resonemang med Johannes blev de ense om att Agda skulle få en tvättmaskin som födelsedagspresent. En tvättmaskin behövde hon, och det kändes bättre än att låta pengarna gå till att fylla andras tomma magar. Johannes, som höll i portmonnän i huset, var mycket tacksam för att pengarna stannade inom husets väggar. Lagom till födelsedagen blev tvättmaskinen inkopplad på en ledig plats i badrummet mellan badkaret och tvättstället. Agda fick instruktioner om de olika knapparnas funktioner för bästa tvättresultat och var nöjd och tacksam.

Födelsedagsfirandet började i ottan med att Agda körde igång sin nya maskin. Hon kunde inte avstå från glädjen att se resultatet av den första tvätten tills efter födelsedagen.

Under tiden satte Johannes kaffe-pannan över elden och kokade morronkaffet. Han dukade på köksbordet, deras bästa festplats, och satte fram Agdas rullrån och annat bakverk som hon i förväg lagt upp på kakfatet.

Medan maskinen puttrade och skakade inne i badrummet, satte de sej till bords för att avnjuta helgdagsdoppat. Det var så skönt på morgonen med en stund för sig själva innan barn och barnbarn och eventuella objudna gäster kom instormande.

- Jag trodde aldrig för en vecka sen, sa Agda, att jag skulle få höra det här sköna ljudet från badrummet på min femtioårsdag, men du ska ha tack Johannes. Det är fin musik för mina öron.

- Ja, det är lite andra tider nu än det var på 20-30 talet då vi var unga, svarade Johannes, och doppade vete-skivan djupt ner i koppen. Tänk om skomakare-Josefina och hennes båda jäntor fått vara med om det här. På hennes tid fanns inga såna här mackapärer, utan då var det

Josefina som var byns kollektiva tvättmaskin. Nog kommer väl du Agda ihåg skomakare-Josefina?

- Jo men visst, nog kommer jag ihåg Josefina och dom andra i skomakar-familjen. Deras levnadsöde kan man väl inte glömma i brådrasket.

Skomakarns kvinnfolk, fortsatte Agda, offrade sin hälsa på andras lortkläder på tvättstället nere vid ån. Där stod dom år efter år, vinter som sommar, under bar himmel och ömsom svettades och ömsom frös. Det var annat det än maskinen där inne, för den behöver varken frysa eller svettas.

Agda kastade ett getöga mot badrumsdörren, och tog belåtet en kaka till.

- Sommartid, fortsatte hon, om det inte kom oväntat regn förstås, då gick det väl an, men på vintern då dom måste hugga hål i isen för att få vatten till tvättsåarna och grytan, och sedan stå på knä vid kanten på isvaken och skölja, då var det inte nådigt.

Jag ryser i hela kroppen, sa Agda vidare, när jag tänker på hur deras kjolar och förkläden var som ett ispansar runt kroppen under kalla vinterdagar. Och händerna sen', dom var uppsvällda och röda som flugsvampar efter allt lutstänk i ömsom varmt och kallt vatten. Stackars arma fruntimmer, så illa dom fick fara i jakten på brödfödan.

Johannes förvånar Agda när han ställer ner koppen och fatet och brister ut i ljudligt skratt.

- Vad skrattar du åt? Det där är väl inte skrattretande så det stör?

- Nej långt därifrån, men jag kommer ihåg Josefina och hennes tvättställe för helt andra saker. Jag minns klädstrecken som hon spänt mellan björkarna i strandkanten och det som hängde på de olika familjernas streck.

Jag minns att vi tonårspojkar sprang dit ibland för att göra oss lustiga över alla hemstickade eller virkade dambindor som hängde på tork. Många av oss visste nog inte orsak eller verkan av deras existens, men man hade ju hört en del.

Då tog Josefina till klappräet i högsta hugg och jagade bort oss för att hålla oss på behörigt avstånd. Händet det någon gång att bindorna saknades i tvätten från någon familj, då var Josefina inte sen att tala om för den som ville höra på, att den

eller den "snart skulle fara till Tyskland".

Men så mycket visste i alla fall vi ungar, att Tyskland låg inte längre bort än i kyrkbyn där barnmorskan bodde.

- Ja, du var klyftig du, tokstolle, som åtminstone visste det, avbröt Agda honom och tog vid. Men Josefina visste precis vad som fanns i alla garderober och linneskåp hos de familjer som anlidade henne. Hon visste det så väl, det vet jag, att hon kunde blanda olika tvättar i samma så och gryta, och ändå kom allt på tork på rätt torkstreck i alla fall.

Lärarynnans lakan och örngott hade hemvirkade spetsar, handlarefruns var metervara från affären. Doktorinnan däremot, hade äkta knypplade Vadstenaspetsar på sina, förutom på pigans förstås, som bara hade monogram.

I doktors tvätt fanns också, bland allt annat, begagnade gasbindor, som pigan sen' på "lediga stunder" fick

linda upp i rullar för återbruk. Men det fick nog aldrig du veta.

Lika lätt kunde hon skilja ut spetsar och broderier på halskrås och blusar. Om det bland tvätten fanns någon fin sidenblus med kinesiskt broderi, då visste Josefina att den skulle hänga på apotekarefruns klädstreck, för hon hade en gång varit utomlands innan hon kom till bygden.

Flanellkalsonger, det hade visserligen alla på den tiden, även du, men var det något par som var lappade flera gånger, då var det byhandlarns, för hans fru var snålare och mera om sej än alla andra tillsammans.

Hon hade till och med lärt sej att hålla tummen på ett visst ställe under vågen på disken, för att stjåla ett hekto här och där till sitt eget hushåll.

Joo minsann, nog minns jag Josefina och hennes tvättkunder, sa Agda, och reste sej från bordet för att kontrollera hur femtioårspresenten skötte sej på hennes alldeles egna och nya tvättställe.

© Göte Ingelman 2011

Bildmakare: Bo Hansson